

**ИНИЦИАТИВА ЗА РАЗВИТИЕ НА СЪДЕБНАТА РЕФОРМА
ОБЩЕСТВЕНО-ПОЛИТИЧЕСКИ ФОРУМ
18 май 2000 г. – Бояна**

Мария Йорданова: Ваши превъзходителства, уважаеми колеги и гости. Измина повече от една година, откакто бе поставено началото на Инициативата за развитие на съдебна реформа в България. В края на февруари и началото на март 1999 г. по инициатива на осем неправителствени организации и сдружения, сред които Съюзът на юристите в България, Съюзът на съдиите в България, Камарата на следователите, Алиансът за правно взаимодействие, Фондация за съвременен наказателен процес, Центърът за изследване на демокрацията, Европейска мрежа на жените в полицията обединиха усилията си съвместно с представителите на държавни институции, на чуждестранни и международни институции за разработване на програма за по-нататъшно развитие на съдебната реформа в България. Обединяващата идея на всички участници в Инициативата бе разбирането за съдебната реформа като един продължителен процес, който не се изчерпва и не приключва напълно с приемането на новата конституция и основаващото се на нея законодателство за въвеждането на триинстанционното производство, за промените в процесуалното и материалното законодателство, а изисква действително обединяване на усилията на правителствения и неправителствения сектор с подкрепа на експерти от страната, на чуждестранни и международни институции за укрепване на независимостта на съдебната власт, за отваряне на съдебната система към обществеността, за създаване на професионално подготвени и обучени магистрати, за автоматизирана и модернизирана съдебна администрация. Конкретна цел, която си постави Инициативата беше да разработи като етап от своето развитие Програма за развитие на съдебната реформа, като консенсусен документ по основните приоритети на развитието на съдебната реформа в България, която да даде възможност впоследствие във всеки един от очертаните приоритети да продължи специализирана дейност, да се развият отделни инициативи и конкретни проекти, което да даде възможност действително успешно да продължава развитието на съдебната реформа в България. В хода на работата бяха създадени шест работни групи по отделни клонове на правото, по отделните приоритети, по които беше постигнато съгласие, че е необходимо да се работи съвместно, създаден бе и Съвет за координация, който отразяваше постигнатата степен на взаимодействие между правителствения и неправителствения сектор, тъй като се включиха както магистрати, така и представители на законодателната и изпълнителната власт, представители на чуждестранни институции и много експерти и представители на неправителствени организации. На 1 юли миналата година беше проведен форум, много по-малко представителен от този, но все пак с участие на всички заинтересовани институции, на който бе обсъден подготвеният първи вариант на Програмата и близо една година експертите и участниците в Инициативата работиха в опита си да отразят направените бележки, препоръки и коментари, така че днес на този форум да имаме възможност да Ви представим един преработен вариант на

Програмата, който действително отразява постигнатото съгласие по основните приоритети за развитието на съдебната реформа в България. От самото стартиране на Инициативата и нейното последващо развитие усилията на участниците в нея бяха подкрепени от Делегацията на Европейската комисия в София, от Световната банка и нейната мисия в София, както и от други организации за двустранна и многостранна помощ. Разчитаме, че с представянето на днешната програма и очертаването на бъдещата ни съвместна работа за развитие на съдебната реформа в България ще даде възможност действително за конкретизиране на сферите на дейност на Инициативата и в бъдеще. Така че днес този форум представлява завършек на един етап от работата на Инициативата, но по наше мнение трябва да постави началото и на следващ етап, а именно осъществяване на Програмата, нейното конкретизиране и разчитаме на изказаните мнения и становища тук, за да може действително успешно да продължи започнатото сътрудничество. За да не ви отегчавам с повече встъпителни думи, тъй като сме се постарали в папките да предоставим информация както за извършеното досега, така и текста на самата Програма, членовете на работните групи, на Съвета за координация, бих искала само в заключение да изкажа благодарност на всички, които работиха за тази Програма, на всички, които участваха в нейните досегашни обсъждания, да пожелаем ползотворна работа на Форума и да предоставя думата за изказвания. Давам думата на г-н Димитър Абаджиев от Парламентарната комисия по правни въпроси и законодателство срещу корупцията, а също така и заместник-председател на Алианса за правно взаимодействие, една от организаторите-инициаторки на Инициативата за съдебна реформа.

Димитър Абаджиев: Уважаеми дами и господа. Преди всичко бих искал да благодаря за поканата на организаторите да участвам в този Форум, тъй като още при започване на Инициативата изразих мнение, като народен представител, че самата тя е изключително полезна от гледна точка на систематизирането на всички идеи за развитие на съдебната реформа. И приветствам тази инициатива именно като народен представител и то от управляващото мнозинство. Считам, че съдебната реформа наистина представлява система от мерки не само в законодателен план, от гледна точка на законодателни промени, а система от мерки и дейности, които са свързани с усилията на всички власти – и на съдебната, и на изпълнителната, и на законодателната власт, системи от мерки в самата съдебна власт за повишаване на нейната ефективност. Съвсем накратко искам да изразя своето становище по вече систематизираната Програма за развитие на съдебната реформа в България. Тя се основава именно на принципа, че не е свързана само със законодателни промени. В самата Програма се прави ретроспекция на извършеното досега и с удовлетворение можем да кажем и ние като парламентаристи, че до голяма степен това, което е постигнато в съдебната реформа като такава, се дължи и на Народното събрание. Като че ли особено през последните три години, след последните парламентарни избори усилията и на изпълнителната, и на законодателната власт бяха насочени и се развиваха именно по тази логика, която е залегнала и в тази Програма, а именно утвърждаването на независимостта на съдебната власт,

повишаване на професионалното ниво на магистратите, осъществяването и осъвременяването на организацията на работата и всички законодателни промени, свързани с процесуалните и материалните закони, които са свързани с работата на самата съдебна власт. Според мен, така или иначе, не може да се отрече, че през тези три години в законодателен план беше постигнато много и това даде една много по-добра основа за развитието на съдебната власт и утвърждаването на нейната независимост. За първи път според мен систематизирано във връзка с основните промени на процесуалните закони, имам предвид Гражданско-процесуалният кодекс, например, и Наказателно-процесуалния кодекс, тези промени бяха подготвени преди всичко с участието преди всичко на магистрати и естествено представители на адвокатурата и самите проекти бяха възприети от парламентаристите и станаха промени и реални закони. В това отношение взаимодействието между законодателната и съдебната власт според мен беше налице и беше дадена възможност именно тези идеи, които са посочени в тази Програма и които са идеи и на самите магистрати да станат реалност. Съгласен съм с възприетия подход в Програмата, който е свързан и с това, че България започна преговори за членство в Европейския съюз и една от основните предпоставки за нормалното развитие на тези преговори е повишаването и подобряването на административния капацитет, част от който естествено е и доброто функциониране и подобряване на работата на самата съдебна система. Според мен това трябва да бъде основата на Програмата за развитие на съдебната реформа и въобще на съдебна реформа у нас и това е бил принципът, от който ние сме се ръководили. Затова възприемам подхода, който е залегнал в самата Програма. Съгласен съм с направените предложения отгук нататък, които се основават на постигнатото дотук. Например възприетият подход за цялостна промяна в процесуалното законодателство, т.е. за изработването на нови процесуални закони, тъй като това е свързано с една сериозна работа, в която трябва да се включат наистина и представители на съдебната власт, и на законодателната власт. Напълно възприемам идеята да се предприемат конкретни мерки за подобряването на качеството на подбора на самите магистрати и възприемам идеята за въвеждането на конкурсното начало при техния избор и може би това трябва да бъде предмет на една законодателна промяна на Закона за съдебната власт. Одобрявам тази идея като парламентарист. Искам тук да съобщя и да уведомя присъстващите за това, че в Парламента и управляващото мнозинство има волята да възприеме предложените идеи за така нареченият Омбудсман или Народен защитник. Считаме, че тази идея също е част от развитието на съдебната реформа и на тези усилия, които в момента полага обществото за борба с корупцията и въобще за даване на по-широка основа на всички идеи, които са свързани с тази борба и мога да ви уведомя, да прогнозирам, че до края на това Народно събрание тези идеи ще станат факт. Знам, че Центърът за изследване на демокрацията работи много систематизирано по тази идея и мога да ви уверя, че такъв законопроект до края на това Народно събрание ще бъде приет. Считам, че това ще бъде още един принос в нашите усилия. Считам, че тази дискусия, която днес ще бъде проведена ще бъде много полезна и идеите, които ще бъдат изложени тук мога да ви уверя ще бъдат възприети много сериозно, ще бъдат обсъдени и

предполагам, че те ще бъдат основа за нашата работа като парламентаристи до края на мандата на това Народно събрание. Ние още през 1997 г. приехме решение на Народното събрание, с което възприехме подхода всички промени в законодателството, свързани със съдебната реформа и борбата срещу престъпността да бъдат приоритетно разглеждани. Този подход ще продължи и до края на това Народно събрание и съм сигурен, че идеите, които днес ще бъдат изложени ще дадат своя принос в цялостната съдебна реформа, която ние започнахме да провеждаме още от самото начало на 38-то Народно събрание. Благодаря Ви.

Мария Йорданова: Благодаря на г-н Абаджиев. Искам да направя едно уточнение, че извън предварителния дневен ред с определените изказващи се, всички присъстващи ще имат възможност да вземат отношение, затова бих предложила да определим един кратък регламент за изказване от не повече от 10-15 мин. за основните изказващи се, за да могат всички желаещи, които в момента искат да изкажат своето отношение да имат тази възможност и веднага предоставям думата на г-жа Нели Куцкова, Председател на Софийски окръжен съд и досегашен координатор на работните групи, които изработиха представения днес документ Програма за развитие на съдебната реформа, за да представи на вашето внимание някои акценти от Програмата.

Нели Куцкова: Добър ден на всички. Няма да повтарям казаното дотук. Искам първо да започна с благодарност към всички колеги, които работиха върху тази програма и да ви уверя, че отразените в нея идеи отразяват съвсем накратко вижданията на колегите за това какво може да се промени в съдебната система по пътя към присъединяването ни към Европейския съюз и демократизирането на обществото. Считам, че много професионални идеи бяха предложени във всеки един раздел. Те биха могли да бъдат развити по един много по-детайлен начин като се допълнят и нови идеи за законодателни изменения, и нови идеи за организационни промени в съдебната система. Бих искала да ви обърна внимание на обстоятелството, че тази Програма за развитие на реформата беше изготвена по инициатива и с активното участие на множество неправителствени организации, както спомена колежката Йорданова. За мен е много показателно, че в една такава консервативна система, каквато е съдебната голяма роля и много ентузиазъм проявиха неправителствените организации. За мен това е признак за развитие на нашето гражданско общество, което активно иска да допринесе за подобряване ефективността на правораздаването. Аз няма, разбира се, да преразказвам цялата програма. Всеки един от вас може да се запознае и евентуално след това да уточни или да допълни нещо. Искам да спра вниманието ви на основните идеи за повишаване ефективността на работата на съдебната система – това са двете идеи за издигане професионализма на магистратите и подобряване организацията на работа. На много от вас е известно, че до голяма степен тази програма вече се реализира, тъй като функционира една тригодишна програма, финансирана от USAID за реформа в съдебната система, която е насочена основно върху обучението на магистратите и промяна в съдебната администрация. Голямо съдействие

оказва първоначално и Фондация “Отворено общество”, която осигури първоначалното финансиране на Центъра за обучение на магистрати, Делегацията на Европейската комисия, Световната банка и т.н. В контекста на независимостта на съдебната система бих искала да изразя личното си становище, че от изключителна важност за независимостта на системата е професионализма на работещите в нея. Защото когато хората са подбрани чрез конкурс и когато те имат възможност да се квалифицират допълнително, това гарантира и независимостта на съдебната система, тъй като високият професионалист с добри познания той е горд и почтен човек, и независим, и той ще отстоява независимостта на цялата система. За разлика от мързеливия и некадърен, който си трепери за мястото и е склонен на всякакви компромиси били те политически или икономически. Така че повишаването на професионализма на колегите в системата е от изключителна важност не само за качеството на правораздаването и за законосъобразността на изготвените актове, но и за утвърждаване на независимостта на съдебната система.

Другият основен проблем, с който ние работещите в съдебната система се борим всеки ден и който рефлектира и върху гражданите и върху всички, които имат по някакъв начин контакт с правораздаването - е организацията на работата. Няма какво да крием, че нашата работа е организирана по един много остарял начин, много неефективен и в тази насока много може да се работи, което също е част от тази програма тригодишна за реформа в съдебната система. В тази насока много активно работи Министерство на правосъдието и то в тясно взаимодействие със съдебната система, където се подготвят нови подзаконовни нормативни актове за организацията на работа. Бих искала да спомена също и за някои други идеи, които биха могли да облекчат гражданите в контакта им с администрацията на държавата и при разрешаването на техните спорове. Това са две нови за българската действителност идеи, които не са свързани тясно със съдебната система, но които на практика са показали, че намаляват броя на съдебните спорове. Единият от тях е т.нар. Омбудсман, човекът, който може да бъде използван за разрешаване на обществени конфликти, който може да защитава редовия гражданин срещу произвола на държавната администрация и който до голяма степен може да контролира нейната дейност именно по силата на високото си положение. Много се надявам законопроекта, който е изготвил Центърът за изследване на демокрацията за въвеждане фигурата на Омбудсмана в България да бъде приет. Другата идея, която е намерила много широко приложение не само САЩ, но и в Европа, това е за алтернативните форми за разрешаване на спорове, които освен, че намаляват напрежението между спорещите, но и до голяма степен облекчават и съдебната система, и ако тези форми на разрешаване на спорове се развият, съдебната система ще бъде разтоварена и ще може да се занимава с основната си дейност. Няма да се спирам на конкретните идеи за промените в материалното и процесуалното право, тъй като те са доста тясно професионални и всеки един от вас може да ги прочете. Това, за което искам още да спомена е за прозрачността в работата на съдебната система и нейната работа с медиите. Аз считам, че ние сме длъжници на обществото и на медиите за това, че не им предоставяме достатъчно информация, няма адекватен начин на работа с

медии, а медиите са точно посредници между нас и обществото. И за да искаме обществото да разбере нашите проблеми и да разбере нашата работа и да оцени тежкия труд на хората в съдебната система трябва да имаме една много адекватна медийна политика – добронамерена, открита и прозрачна. Няма да ви занимавам повече с отделните детайли. Ако някой проявява допълнителен интерес, вярвам след това ще могат да се задават въпроси. Още веднъж да благодаря на многобройните колеги от съдебната власт, от изпълнителната, от законодателната, включително и полицията работеше върху тази Програма, тъй като ние с тях вече имаме обща правораздавателна работа във връзка с полицейското разследване. Желая на всички успех в днешната конференция. Благодаря.

Мария Йорданова: Благодаря на г-жа Куцкова. Има думата г-н Томас О’Браян, постоянен представител на Световната банка в България.

Томас О’Браян: Добър ден. За мен е удоволствие, че можем да се срещнем отново на тази среща на високо равнище, представители на правните професии, на Министерствата на правосъдието, на съдебната система.

.....

Мария Йорданова: Благодаря за споделяната информация, и за досегашното сътрудничество с Американската агенция за международно развитие. Има предложение да изслушаме всички изказвания в рамките на установения регламент от гледна точка на това всички присъстващи да получат възможно повече информация за дейностите в рамките на Инициативата за развитие на съдебната реформа и на останалите инициативи в рамките на процеса на развитие на съдебната реформа, за да може след това всички, които желаят да вземат отношение по въпросите, които стоят най-близко до тях и имат желание да изкажат своите становища. Във връзка с това давам думата на г-н Владислав Славов, Председател на Върховния административен съд и Председател на Съюза на юристите в България.

Владислав Славов: Благодаря г-жа Йорданова. Моето изказване е предвидено в раздела “По-нататъшно развитие съдебната реформа”, но преди да се спра конкретно на тези проблеми, искам да кажа няколко думи от общ характер, свързани с програмата. Може би повечето от вас са видели какъв сериозен материал е разработен. Видни юристи и икономисти са участвали в Съвета за координация на Инициативата за съдебна реформа и при разработване на тази програма и от това, което е пред вас сега се разбира колко недобре някои хора са разбирали проблемите, които стоят пред съдебната власт, заявявайки през миналата година, че реформата е приключила и че няма нужда примерно представители на едно министерство да участват в едно от заседанията, което проведе фактически Инициативният комитет по повод разработката на програмата. Съдебната реформа не приключва с въвеждането или с изпълнението на организационната й

структура в съответствие с Конституцията на България, т.е. със създаването на Апелативните съдилища, възстановяването на върховните Касационен и Административен съд и въвеждането на триинстанционното производство. Очевидно е, че проблемите са твърде много и това е част от една последователна дейност за продължителен период от време, който е отразен в тази програма. Много е важно да се разбере, че Програмата е разработена от неправителствени организации, нейното реализиране във всички случаи зависи от отношението към нея на съдебната, изпълнителната и законодателната власт. И в тази посока особено съм доволен от изказването на г-н Димитър Абаджиев за това, защото ако не намерим подкрепата особено на изпълнителната и на законодателната власт, всички тези хубави намерения, които са в Програмата няма да могат да бъдат осъществени. Колко точно г-н Томас О'Брайн разбра проблемите на съдебната власт, казвайки няколко думи на Висшия съдебен съвет. Това е една институция, която работи вече осем години и една институция, която работи с 16 човека помощен персонал. Колегите българи ще ме разберат много добре колко недостатъчно е това, като им кажа, че НСРТ с тези скромни правомощия, има 34 човека помощен персонал. 1992 г., когато Министерство на правосъдието отговаряше за дейността на съдилищата и основно управляваше тяхната дейност, мисля че около 100 човека се занимаваха с дейността на съдилищата, а Висшият съдебен съвет в момента като Висш орган за ръководство на съдебната власт управлява дейността не само на съдилищата, но и на прокуратурата, и на следствените служби. И наистина дейността му е изключително затруднена при тези скромни финансови средства, които се отделят за неговата работа и донякъде и от неразбиране значението на неговата дейност.

В Програмата са засегнати по отделни раздели всички проблеми, които ние считаме, че са съществени за провеждането на съдебната реформа. Аз ще се опитам хронологично, вървейки по някои от тях, да направя някои предложения за развитие, защото вие всички разбирате, че програмата е една отворена система, тя не е окончателна и постоянно трябва да бъде усъвършенствана, ние не считаме, че сме направили идеалното, което е необходимо на съдебната власт. Да се създадат задължения на упълномощените да правят предложения за назначаване на магистрати, да предлагат деца, колеги-юристи, които са завършили това училище. Една удобна форма за развитие на дейността на Центъра е да се съчетае стажът на съдебните кандидати с последващо обучение. В този смисъл тук има една програма, която разработва USAID и скоро ще видим резултата от нея и една такава връзка би могла да се направи съвършено безболезнено и с малко средства, като се развие дейността на училището в началното обучение. Ще ви дам един пример, за да видите колко трудно се решават някои проблеми в съдебната власт и колко лесно - в изпълнителната. Никога не искам да засегна и не търся конфликти, но преди няколко дни в Министерския съвет беше прието едно постановление за създаване на Институт за обучение на държавната администрация и заедно с Постановлението се приеха и две решения, с които на този институт се дава прекрасна сградна база. Сигурен съм, че в бюджета на Министерския съвет е предвидено и финансирането на този институт, защото той ще бъде второстепенен разпоредител в бюджета.

А ние с този Център се мъчим години и финансирането му за три години напред е осигурено от USAID, а не от български източници. Едно съществено подобрене на обучението на магистратите би било една единна квалификационна система, която да важи за всички магистрати, включително и в началната сфера на обучение. Подобен проект е разработен от неправителствената организация ПИОР – Правна инициатива за обучение и развитие Варна. От няколко години е на разположение на Министерство на правосъдието и все още чакаме да получим някакъв резултат, защото в проекта има много хубави предложения по отношение на създаване на една система за израстване и точкуване квалификацията на магистратите. Това, разбира се, също би могло да бъде уредено и нормативно в рамките на изискванията за повишаване на магистратите или за преназначаването им в по-горна длъжност. И тук трябва да посочим съществената роля на неправителствените организации в този процес на квалификация, защото грубо казано около 90 % от квалификационните мероприятия, които се провеждат последните години се провеждат от неправителствените организации и то с чужди средства, не български източници.

По проблема на дисциплинарната отговорност на магистратите само искам да предложа това, което магистратите предложиха и преди две години - през 1998 г., когато се направиха сериозни промени в Закона за съдебната власт. Това производство трябва определено да бъде съкратено като процедура. В момента е тромаво, двустепенно и завършва в доста продължителен срок от време. Значи, едно дисциплинарно наказание ако не се приложи в кратки срокове, общо взето си губи смисълът. Превенцията, която е предвидена няма да може да изиграе ролята си. Мислим, че това, което е засегнато в раздела за медийната политика на съдебната власт е нещо много важно и аз не искам да се спирам на началото на изложението, което говори за ниския рейтинг на съдебната власт, независимо, че в него е посочено, че той не е по-различен и в доста напреднали държави. Аз просто мисля и съм го казвал няколко пъти, че съдебната власт не би трябвало да има рейтинг, защото тя обективно, както и да я погледнем, е с рейтинг не повече от 25 %, защото по гражданските дела 50 % от участващите в процесите са недоволни, а в наказателните те са 100 %. Там и пострадалият или неговите наследници, и осъденият са недоволни. Какъв рейтинг би могла да има при тази предпоставка съдебната власт. Очевидно ще бъде нисък. Разбира се, той може на друга плоскост да бъде потърсен - от гледна точка на качеството на работата, но много трудно това би могло да бъде оценено от обикновените граждани. Като един хубав момент за евентуалното разширяване на информацията, която съдебната власт би трябвало да предоставя на обществото е възможността да се разшири достъпът до информационната система на съдебната власт, която се надяваме в близко време да изградим, и на колеги адвокати, юрисконсулти и дори на журналисти. Не е толкова трудно. На първо време можем да го направим дори чрез Интернет, голяма част от решенията просто ще станат достъпни до журналистите, без да е необходимо да им даваме информация по телефона и да им обясняваме какво и как е решил Съдът. В тази връзка искам да ви кажа, че по проблема на автоматизацията на дейността на съдилищата, проблем, който е свързан със съдебната администрация и който е

изключително важен, според мен неоснователно подценяван досега, един от първите проблеми, който в скоро време ще бъде решен, това е проектът за автоматизация на българските съдилища, разработен от Американската агенция за международно развитие и група консултанти и след тестването му и положителната оценка да бъде поверен на съдебната власт. Имаме нужда от такъв продукт, защото в много от съдилищата в момента работят различни програми. И когато създадем възможности за обединяване на тези връзки между съдилищата очевидно е, че ще се нуждаем от единен информационен продукт. В тази посока под натиска на съдебната власт вече се размърда и Националният статистически институт, казвам го само като информация, защото през миналата седмица в Министерския съвет е внесено проектопостановление от министър Праматарски по проблемите, свързани с единната информационна система за противодействие на престъпността. Един много важен проблем, който според мен трябва да намери някакво разрешение, защото изключително много затруднява дейността на правораздавателните органи, да не говорим за дейността на МВР, особено през последните две години, когато се направиха сериозните промени в НПК. Този проект, за който ви казах, че се работи от Американската агенция за международно развитие се съгласува с Експертен съвет, създаден на доброволни начала към Висшия съдебен съвет и аз се надявам, че до края на годината, с темповете, с които се работи, ние ще имаме вече един завършен продукт, който може да започне да бъде внедряван по съдилищата.

Няма да се спирам на тясно специализираната материя, по която съм работил по Програмата. Тя е отразена добре в Програмата, имам предвид административния процес. На този етап част от Програмата дори вече е изпълнена по отношение на материално-правни закони, които са посочени в Програмата като необходими за приемане. Благодаря за вниманието.

Мария Йорданова: Благодаря. Г-н Румен Янков, Председател на Върховния касационен съд.

Румен Янков: Уважаеми гости и колеги, като се присъединявам към всичко казано дотук, ще ми се да кажа нещо, което на такъв форум ще прозвучи твърде тривиално, но което трябва да се каже и което е много важно. Ще ми се да започна с това, че хора от изпълнителната власт в четирите посоки на света прокламираха, че съдебната реформа е приключила. Наличието на този форум ме кара да мисля друго, че съдебната реформа тепърва започва. Какво не достига на реформата? Като така, прочитайки някои книги напоследък, почвайки от изток на запад, основният проблем са магистратите. В САЩ американците с учудване при една глобална статистика научили, че половината от магистратите се назначават от изпълнителната власт. Друга част от магистратите се избират пряко на избори за определен период от време. Трета част от магистратите участвали в предизборни кампании и както самите американци се шегуват, чинопреклонно ходели на църква и целували дечица. Тръгвайки на изток, стигайки до Англия, знаем, чели сме за ролята на лорд-канцлера на Англия при структуриране на системата. Стъпвайки на континента ще научим, че голяма част от магистратите се назначават от президента на републиката, ще научим, че голяма част от тях

се избират на събрания на съдиите, ще научим, че се избират от Висшия съдебен съвет по предложение на определени личности. И независимо от тази палитра от решения, критикувани и от ляво, и от дясно, въпреки всичко съществуват магистрати. И за мен ние трябва да акцентираме на “въпреки всичко”. Кой трябва да бъде магистрат? Ами наред с всичко казано дотук, аз бих ви казал нещо в практически план много важно – магистратът трябва да бъде здрав, магистратът трябва да бъде почтен, магистратът трябва да има чувство за хумор и магистратът, на последно място, трябва да знае законите. И когато акцентираме върху подбора трябва според мен да се започне отгук. Трябва да има законодателни решения в тази насока. Когато говорим за магистратите ние трябва наистина да мислим за България. Знае се, щото районните съдии решават най-сложните спорове, но тези спорове са с нисък имуществен интерес. Тъкмо затова те са подсъдни на районните съдилища. Но в районните съдилища правораздават хора с неукрепнали знания. Не искам да съм критичен към българските университети, но факт е, че хора завършват юридическите факултети, без да са видели менителница, чек, запис на заповед, определение, постановление за обиск и т.н. И всичкото това нещо се стоварва върху тези неукрепнали магистрати, встъпили на служба. В България ние не може да си позволим, няма интерес към магистратската професия. У нас цензът за професионална отседналост е много нисък, да не кажа ефимерен, той просто се пренебрегва. И именно от тази гледна точка мисля, че всичко, всичко трябва да бъде съсредоточено в обучението на магистратите. Съдебната система не би могла да оптимизира и повдигне нивото на обучение. Съдебната система трябва да поеме допълнителен товар за обучение на магистрати.

Присъединявайки се към всичко останало, казано по този въпрос, ще ми се да премина на втория фундаментален въпрос. Не би могло да има съдебна власт без да има основен устройствен закон, отговарящ на съвременните изисквания. Законът за съдебната власт, аз съжалявам, че го няма г-н Абаджиев, не е нищо друго освен място за политически набези. Казвам го с цялата отговорност. Вие знаете колко е мандатът на един Висш съдебен съвет и колко Висши съдебни съвети работят в рамките на девет години. Как стана така, че при мандат пет години, пет Висши съдебни съвета просто сега трябва да се някъде в 2015 година, а ние сме 2000 г. С голямо огорчение ми се ще да кажа, че законът за съдебната власт се изменя с оглед на определени личности. Ще ми се да спомена последното скандално изменение, което не направи нищо друго освен да върже ръцете на Висшия съдебен съвет, да покровителства определени, смея да кажа юридически протежета, и фактически не представляваше нищо друго освен публично изразено недоверие по отношение на съдебната власт.

Третото нещо, което ми се ще да ви кажа, това е някаква максима, че центърът на света на правото е не законът, а съдебното решение. Защото законите не представляват нищо друго освен писани правила, но без съдебното постановление, без акта на следователя, без акта на прокурора те не представляват нищо. И когато говорим за субекта, който трябва да постановява съдебните решения, ще ми се да кажа и къде постановява съдебните решения магистратът. Знае се къде е натоварването, къде са споровете в цяла България – те са в София, София-окръг и така или иначе

злочастната западна част на България. Ами вижте как правораздават магистратите. В Районния съд магистратите са по трима-четирима в стая. Магистратите обяснимо не стоят на мястото си. В Градския съд положението е същото. Апелативният съд на България, Софийският апелативен съд, който разглежда най-тежките дела в наказателен или граждански план, заседава в едно кафене и още една зала. Та тези неща може би да звучат твърде тривиално за настоящия форум, но те са фундаментът, който ако липсва, не може да бъде извършена съдебна реформа. Иначе аз бих се съгласил с всичко, казано дотук, но ако не се върнем към тези три проблема – устройствен закон, изготвен от законодателната власт, по който точка по точка да изразят становище магистратите. Законодателната власт е тази, която ще реши какъв да бъде законът, но без да бъдат изслушани магистратите просто законът няма да работи. Аз съм участвал в доста Висши съдебни съвети по силата на функцията, която изпълнявам, и трябва да ви кажа, че никой не поиска да чуе съдебната власт относно съдържанието на закона. Така че без да се свършат тези три неща, ние съдебна реформа няма да направим. И дотолкова доколкото идват помощи и средства те трябва да се акцентира там – за обучението на магистратите. И една критична оценка какво е отношението към съдебната изпълнителна власт, какво е отношението на изпълнителната към съдебната власт. Това е, което искам да кажа, знам, че всичко друго е много важно, ще повтора някого, което е излишно. Благодаря за вниманието.

Мария Йорданова: Благодаря на г-н Янков за изразената позиция по възловите въпроси на съдебната реформа в България. Бих искала сега да предоставя думата на представителите на изпълнителната власт, на заместник-министрите г-жа Мария Серкеджиева и г-н Димитър Тончев последователно, които са и членове на Съвета за координация на Инициативата. Казвам го само за илюстрация на установяването на така необходимото сътрудничество и с представители на изпълнителната власт, което е действително пътят за реализиране на набеязаните цели в Програмата, която днес ви представяме.

Мария Серкеджиева: Уважаеми организатори, драги колеги, аз бих започнала с това да изразя задоволството си от този форум, подчертавам обществено-политически форум, който за мен сам по себе си е едно доказателство за необходимостта от сътрудничество между представителите на законодателната, изпълнителната, съдебната власт, на цялото общество и на целия неправителствен сектор. Смятам, че нашето присъствие тук е едно доказателство за това, че всеки един е осъзнал своята роля и своето място и всеки един от нас е убеден, че без неговия принос не бихме успели да осъществим тази Инициатива и реформата в съдебната, и реформата в правната сфера, и реформата в мисленето, и постигането на едно ново ниво на правно самосъзнание, за което мисля, че всеки един от нас радува и е готов да даде своя принос. Като потвърждение на всичко казано дотук, не само че участваме със своя принос в Инициативата, но бихме могли да изброим и много други форми на сътрудничество. Това и участието на Министерство на правосъдието във формирането на училището за

магистрати с основна задача обучение на магистратите, запознаването с въпросите на европейското законодателство и практика, участието в различни съвместни инициативи при разработването на законопроектите, ползването на колеги с изключително високо експертно ниво на познания в отделните законодателни инициативи на Министерство на правосъдието, работата по отношение на международното съдебно сътрудничество, по широката кампания, която се опитваме да провеждаме за запознаване на колегите и на обществото като цяло с въпросите на европейското законодателство, с предизвикателствата, които стоят пред правниците. Понякога даже и сливането или различните качества, в които се явяват някои от колегите, включително и заместник-министрите. Примерно аз участвам освен в училището за магистрати, освен в някои инициативи на обществена основа, участвам в някои от неправителствените организации на юристите. Аз мисля, че това е една добра илюстрация за отношението, което имаме към необходимостта от сътрудничество и същевременно за мен това е една добра гаранция за бъдещия успех. Разбира се, че много често могат да се получат, понякога дори и конфликтни ситуации, могат да се получат различни становища, но аз лично не смятам, че това е странен проблем, нито пък смятам, че трябва да си спестяваме критиките, които и преди малко чухме, които и друг път са чувани, едва ли може да намерим изведнъж един най-добър път, едно най-добро решение, което да ни доведе до една перфектна система, до сътворяването на един перфектен закон или пък, макар и създадено съвършено законодателството, веднага да започнем да го прилагаме безпроблемно. Аз лично винаги съм се отнасяла към тези въпроси, към въпросите на законодателството, на сътрудничеството между различните власти и между правителствения и неправителствения сектор като към едно добро предизвикателство, предизвикателство към всички участници. И винаги съм била оптимист по отношение на това, че ние ще успеем. Важно е само да намерим най-добрите форми. Веднъж може би най-добрата форма ще бъде лидерството на една неправителствена организация; втори път, тогава, когато говорим за провеждането на политиката в определена сфера най-добрата форма и най-доброто лидерство може да бъде от страна на изпълнителната власт; трети път, когато трябва действително да се постигне един общ консенсус при гласуването на законите, повече от ясно е, че ръководната роля ще бъде на законодателната власт. Аз само исках да нахвърлям тези различни аспекти, тези различни инициативи и форми на сътрудничеството и да уверя още веднъж всички присъстващи, убедена съм, че голямата част имат вече добрия опит, да са убедени не само в необходимостта, но и в желанието на Министерство на правосъдието, лично в мое лице като ресорен министър по въпросите на европейската интеграция, на сближаването на националното законодателство, на международното сътрудничество и на международното съдебно сътрудничество в добрата воля за коопериране и в добрите форми и условия, които надявам се съвместно да намерим. Благодаря ви.

Димитър Тончев: Нарочно изчаквах, за да събера повече впечатления за необходимостта от тази програма, да чуя повече становища във връзка с това какво трябва да се прави по реформата в съдебната система, кому е

необходима и как е необходима, защото пред мен стоеше един основен въпрос. Министерство на правосъдието не се съмнява, че е необходима тази реформа. Преди няколко дни казах пред един представителен форум на всички председатели на окръжни апелативни съдилища, че този, който смята, че реформата в съдебната система е приключила той просто има амбициите да си я носи в къщи и да смята, че той я е направил. Една реформа в съдебната система не може да приключи за ден-два. При непрекъснатата ни работа с Центъра за изследване на демокрацията, с Инициативата за съдебна реформа Министерство на правосъдието винаги е било в тясно взаимодействие и сме набеязвали заедно отделните неща, които трябва да се правят. Може би затова от първоначалния проект отпаднаха много неща, защото се направиха. Но за мен основният въпрос беше кому беше необходима тази реформа и защо провеждаме съдебна реформа в края на краищата. Този отговор, който имам за себе предлагам да споделя тук и моето виждане е следното. Ние имахме една великолепна система преди 12 години. Тази система беше подредена, с вътрешни връзки, беше безупречна. В един момент обаче и слава богу, всички тези вътрешни връзки, които поддържаха тази система, тези правила, които поддържаха тази система отпаднаха. И докъде се стигна? Според мен се стигна до едно състояние, което може да се каже, че последните години, да не е последните, но преди 5-6 години, заприлича на състояние на ентропия. Естествено там където няма система идва хаосът. И именно това наложи търсенето на пътища за съдебната реформа. Наистина те бяха заложени в Конституцията. Те бяха заложени по-късно в Закона за съдебната власт, включително в изменения през 1998 г. Закон за съдебната власт Но въпросът е можем ли ние да кажем, че в момента съществува съдебна система. Ако погледнем самата програма, ще видим, че се употребява съдебна система и съдебна власт като синонимни понятия. Има ли в момента съдебна система и необходимо ли е да продължи реформата, за да се създаде съдебна система. Съществуват ли всички връзки в тази съдебна система? Защото това са връзки на обучение и квалификация, връзки между институциите, а оттук нататък ако продължим и външни връзки между системата в цялата държавна система, в системата на съдебната власт. Ние знаем, че не съществуват връзки и към други системи, като адвокатура, да не говорим за изпълнителна власт, за всички възможни системи, които се докосват до съдебната власт. Затова моето обяснение, че необходимостта от тази реформа е определена и тя ще съществува до момента, в който наистина съдебната власт се изгради като система. В програмата, която е предмет на обсъждане в момента наистина са набеязани основните групи. Но необходимо е да се разбере от всички участващи в тази система, че трябва да направят това, което е нужно, за да бъде тя наистина такава система. А мога да кажа, че и в момента действат редица центробежни сили, които се стремят не към създаването на системата, а точно обратното – към ентропия. Наистина нещата тук започват от едно стъпало още от обучението на юристите, които после влизат в съдебната система, макар и една много малка част от тях. Може да се каже, че и там вече е направено необходимото по предложението до Министерския съвет за одобряване броя на студентите – за тази година са предвидени 600 души юристи при 1200 и повече за миналата година. Тук наистина и

пасивите, и активите отнесе Министерство на правосъдието, защото в един момент ние бяхме поставени в ситуация да бъдем оградени от недоволни родители, че броят на техните деца, които ще бъдат приети ще бъде много по-малък и възможностите много по-малки. Но това е може би малкият проблем. По-нататък е трудното – момента на подбора на кадри. Г-н Румен Янков сподели, че е за голяма идея, която я споделям напълно и дори съм готов в някои насоки с предложения за въвеждането на конкурсното начало. Ние сме на момент, в който действително се налага по-строг подбор, по-сериозен подбор на хората, работещи в тази система. Или пак да се върнем към старото, защото с включването на един човек, който не е готов да работи в тази система най-малкото, а да не кажем, че може да е настроен да я събори, той действително може да провали един съд, който е една минисистема. И мога да кажа, че и в тази насока липсата на прозрачност при подбора на кадри вече говори и създава основания за сериозни обвинения, включително и за корупция в съдебната система. Лично аз като председател бих подбрал една по-прозрачна система, за да не могат да ме обвинят в корупция, но странното е защо все още съществуват председатели на съдилища, които имат право да правят предложения и да дават инициативата за назначаване на съдии, които са върло против конкурсното начало. И Министерство на правосъдието е готово, смятам, че можем и Висшия съдебен съвет да активизираме в тази насока, да разработи в началото някакви примерни правила и да се въведе една истинска прозрачност в подбора на кадри. Просто аз не вярвам в сигналите, които в този момент постъпват в Министерството за корупция при подбора на кадри. Това са основните неща, по които бих искал да говоря.

Другият въпрос, последният – за бързината. Пак казвам, ние се намираме в едно състояние, в което нямаме съдебна система в пълния смисъл на думата. Нуждаем се от бърза реформа. И тук трябва да си кажем, че се разминаваме, включително и с някои донори, които желаят да ни помогнат при провеждането на реформата на съдебната система. Ние нямаме нужда от проучване и да проверяваме дали се нуждае един съд от някаква реформа - ние знаем, че тази реформа е необходима. В определени случаи си мисля, че пилотни проекти на нас не са ни необходими, на нас ни е стигнало дотам, че реформата трябва да се въведе, пък дори и с риска на някакви грешки. Няма смисъл да питаме всички камили накрая на пустинята дали им се пие вода или да питаме само една от тях. Очевидно е, че нуждата съществува. Затова в много случаи, дори когато сме провеждали обсъждания с донори, съм заставал против необходимостта да се изпробва определен проект за реформа в отделен съд. И затова е необходимо оттук нататък при всички действия по осъществяването на съдебната реформа да се има предвид, че едно от основните изисквания за тази реформа е бързото ѝ провеждане или поне бързото провеждане на тези неща, които са залегнали от самото ѝ начало. Защото, пак казвам, съдебната реформа не може да продължи, просто няма общество, което да не се реформира и да не се променя. Но това, което е набелязано в програмата, това, което е и разбиране на Министерството на правосъдието трябва да се осъществи по най-бързия начин. Благодаря.

Мария Йорданова: Поради напредване на времето апелирам към спазване на регламента, дори за съкращаването му, в рамките на пет-десет минути да изслушаме оставащите три изказвания. Имаме възможност да продължим малко определеното за завършване време, за да може действително да се проведе дискусиия и да чуем и тези, които не са включени в предварителната програма. Сега давам думата на г-жа Капка Костова, председател на Софийския районен съд и в качеството ѝ на председател на Съюза на съдиите в България.

Капка Костова: Благодаря. Аз наистина ще се съобразя с този апел, защото много по-интересно е да чуем колегите и нашите гости. Много от нещата и акцентите в тази програма вече бяха коментирани и изяснени. Даваме си сметка за момента, в който представяме тази програма и за съществуващата обществена нагласа към съдебните институции и на процесите в тях в момента, които в никакъв случай не са позитивни. Тази програма е резултат на труда на представители на съдебните институции, неправителствени организации в продължение на около една година и усилията на този екип заслужава да бъдат адмирирани, защото може би за първи път през последните години този екип се опита да изследва, да обедини, да подреди отделните насоки на това, което трябва да се върши в съдебната система. Да създаде една обща визия за професионалното бъдеще на тази система. Очевидно става въпрос за нелека дейност, защото като че ли до момента нито една институция не се нае да направи това. Тази програма съдържа акцентите и приоритетите, които трябва да бъдат осъществени в системата не за да работи тя, защото системата работи и то много по-добре от много други държавни институции, а за да работи по един адекватен и съвременен начин. Съдиите се включихме в тази програма мотивирани от желанието си със своите знания и опит да бъдем полезни и с ясното съзнание, че съдебната реформа е процес, който се развива заедно с развитието на обществените отношения. Представената ви програма в никакъв случай не претендира за уникалност, много от нещата, залегнали в нея се работят в продължение на няколко години и те бяха споменати. Много доброто сътрудничество на съдийската общност, на Министерството на правосъдието и неправителствена правна организация доведоха най-после до създаването на това съдийско училище в България. Това е една общо взето уникална форма на съществуване на такова училище. До момента то работи великолепно и за това естествено трябва да благодарим за организационната и финансова помощ на Американската агенция за международно развитие. В рамките на същия този проект и дейност на Американската агенция за международно развитие се работи и по още две много съществени неща, които аз искам да маркирам, защото те са строго професионални и защото за тях досега като че ли не беше споменато. Едното от тях касае механизма на достъп в съдебната система, който търпи страшно много критики и който се нуждае от наистина много сериозна програма. В тази насока се работи най-напред върху статута на т.нар. съдебни кандидати и обединяването на този статут с тяхното начално обучение в съдийското училище. Надяваме се това да бъде началото на един съвсем нов за България механизъм за достъп до системата, който да бъде много по-прецизен и да доведе до ограничаване в максимална степен на

случайните попадения в тази система, каквито в момента безспорно има. Другата насока, в която се работи пак в рамките на проекта съвместно с Американската агенция за международно развитие е в насока на създаване механизъм за вътрешен контрол в самото съдийско съсловие по отношение на негативни прояви в него. Тази работа е съвсем в началото, няма традиция в България, може би ще бъде трудно, може би в началото ще има някаква съпротива, дори и вътре в самото съдийско съсловие, но голяма част от нас съдиите смятаме, че това е единственият верен механизъм съдийското съсловие само да се опитва да чисти, да елиминира негативни явления в своите среди и след проведено едно вътрешно разследване да прави предложение на съответния орган, който има право да санкционира. Много важна част от този проект, върху която аз искам да акцентирам, и с това ще приключа, е реформирането на съдебната администрация – една твърде negliжирана, пренебрегвана област в работата на съдебната система, може би защото не сме си давали сметка в достатъчна степен за важноста и за изключително съществената роля, която има тя в общата работа на съдилищата. И ще поясня защо. Това не е въпрос да си пишем по какъв начин и какви дела да си образуваме. Това е толкова важно за нас, защото съдебната администрация е част от независимостта на съдебната система. Тя е въпрос на самоуправление на тази система, а истински независимата съдебна система се самоуправлява. И точно затова е много важно за нас да създадем ясни правила за работа на съдебната администрация, съвременни, адекватни на обществените отношения, за да можем по този начин да гарантираме своята независимост. Навсякъде, където е създадена такава система, като система, защото твърдя, че в момента у нас такава липсва, е създадена като отговор именно на тази необходимост да гарантира независимостта на съдебната система предимно от изпълнителната власт и естествено от законодателната в степенята, в която това е възможно, разбира се. Тук става въпрос за социалната и политическа основа на системата на съдебно администриране, каквата основа безспорно съществува. И работейки за реформиране на съдебната администрация ние съзнаваме, че всъщност пред нас стои проблемът именно да си създадем принципно виждане за това как да се самоуправляваме. Част от този много сериозен проблем е и финансовата независимост на съдебната система, защото макар и добре написана и формулирана в законодателството и в Закона за управление на държавния бюджет, и в Закона за съдебната власт, на практика тя не съществува, защото именно ние не сме си създали такава система на самоуправление. Важна част от реформиране на съдебната администрация това е изграждането на автоматизирана информационна система и на създаване на съвсем нова и ясна форма на статистическа отчетност, която трябва да води до една единствена цел – да предоставя точна и коректна информация, за да могат да бъдат вземани съответните правилни управленски решения. И съвсем не на последно място идва изграждането, като част от цялата тази дейност, на помощните за съдебната система институции. Съдилищата не разполагат със собствена армия и полиция и не би могло да бъде обратното, и тук идва ролята на изпълнителната власт, която трябва да им осигури всичко това: и охрана, и съответни структури, които да бъдат на разположение на съдилищата, и

техническо оборудване, и сграден фонд, и техника и т.н. Това са само някои от акцентите и съвсем малка част от огромната работа, която стои пред всички нас. Аз си позволявам да поздравя накрая всички колеги, с които работихме заедно, да им благодаря за усилията и да пожелаая на всички ни успех.

Мария Йорданова: Благодаря. Има думата г-н Енрико Паскуарели, досегашен началник на отдел България и Румъния на Дирекция Разширяване към Европейската комисия.

Енрико Паскуарели: Благодаря. Уважаеми господин председателстващ, за мен е чест. Бих искал да споделя пред вас

Мария Йорданова: Благодаря на г-н Паскуарели. С надеждата, че сътрудничеството по консенсусните приоритети ще продължи, давам думата на г-н Румен Георгиев, след което за кратки изказвания имате думата вие.

Румен Георгиев: Ще отнема само три минути и то не се отказах от тях само за да може г-н Паскуарели преди да си отиде от България да види един от екзотичните представители на българската магистратура. Имам предвид не наднорменото си тегло, а това че съм разследващ магистрат. Правя това уточнение и защото няколкото изречения, които ще кажа ще започна с тежест. Преди 30 века някой си Вирази, богат римлянин се подиграл с правната система на Рим. Ходел из улиците на Рим, биел гражданите, обиждал ги, а зад него ходел роб, който давал на всеки набит по 25 аса, защото според закона глобата била точно определена. Това го радвало известно време докато не се намерил един римски претор, какъвто вече няма в обединена Европа, който издал своя едикт, който вече 30 века се прилага във всички правни система и това е принципът глобата да се съобразява с имотното състояние на извършителя. Разказах ви тази история отпреди 30 века, защото искам да върна топката на г-жа Йорданова на височината на Върховния съд, след когото никога не съм свикнал да се изказвам, аз съм следовател. И да се върнем до най-важното от изложението на г-н Румен Янков. Законът и преторът са много важни. Там където законът е безсилен, е много важен преторът. А при калпав претор и добър закон... Чужденците трудно могат да разберат много неща, а ние не сме доволни, защото не живеем добре, но не трябва да мислим, че сме спрели. Преди 10 години когато се разработваше Конституцията на България и имаше идеи, които вече са конституционно право, имаше един важен господин, в чийто кабинет сега седи една хубава млада жена, като г-жа Серкеджиева, който казваше: "Какъв е този проект, при който аз като министър няма да мога да уволня един съдия?" Тия разследващи магистрати, към които принадлежа, бяха подчинени на един друг ред. Защо го казвам това? Защото вече няма да може да се произнеса тази фраза. Следователно, когато България се движи към Европа, тя прави нещо много сложно. Когато искате да смените закона и имате добър претор, това е половин беля. Когато имате добър закон и искате да смените претора, това също е половин беля. Ние правим и двете

едновременно. И го казвам защото се загуби страшно много време, получаваха се изменения в законодателството, които стават за сайтовете в Интернет и това разбира се продължава. Но все пак не трябва да ни обезкуражава. И днешното събиране е също много хубаво, защото отсега нататък политиците, които участват в тези форуми няма да могат избирателно да правят закон, част от това, което са чули и което според тях е най-доброто. Като при оценката дали е най-добро се включват и чужди може би на реформите идеи. Опитът да се систематизира естествено не е приключил, макар че аз си харесвам най-много тази част, в която и аз съм участвал при писането. Може би програмата е малко дебалансирана в смисъл, че на едно място се говори за принципи, а на друго за конкретни законодателни решения и може да остане впечатлението, че изброяваме едва ли не всичко. Това далеч не е така. Естествено не може на една страница да се каже какво ще съдържа един нов НПК. Тъй че дискусиата трябва да продължи, ние не сме загубили време и ще загубим толкова по-малко време, колкото повече време хората, които идват от висотата на законодателната власт остават с нас, защото тогава ще им спестим усилията да приемат закони за данъци върху компаньонки или да забраняват със закон секса между домашни животни. Което продължава да е смешно. Колкото повече се чуваме, толкова по-добре. Благодаря на Инициативата за развитие на съдебната реформа за това, че бяха поканени дори и следователи. Благодаря на моите колеги, с които работих. Мисля че този маниер на работа е добър и ще съкрати пътя ни до Европа. Благодаря за вниманието.

Мария Йорданова: Благодаря за спазеното обещание за кратко последно изказване. С цялото съзнание колко много сме просрочили време все пак бих искала да дам възможност на онези от вас, които досега не са участвали в досегашните дискусии по програмата и искат да споделят накратко свое виждане или въпрос, като след това ще имаме възможност неформално да продължим да говорим.

Божидар Божинов – Българска търговско-промишлена палата, 36 000 члена, фирми от цяла България с годишен оборот 10 млрд., представляващи 33 % от оборота на държавата. Казвам това, защото има отношение към понататъшното ми изказване. Изцяло подкрепям тази инициатива. Самият факт, че има много и дълго говорещи показва, че редки са тези инициативи, че трябва да бъдат по-чести в един такъв широк кръг от хора, за да могат да се разменят мнения и да се получава това, от което се нуждаем всички – една по-добра информираност и едни по-добри предложения към изпълнителната и законодателната власт. Какво бих искал да кажа в самото начало. Бизнесът в България, чиято чест имам да представлявам, не се чувства защитен по отношение на своята собственост и своята личност при решаване на спорове. Тези 10 млрд., които се въртят предизвикват хиляди спорове годишно в страната, от които ние в състоянието, в което се намираме не сме удовлетворени. Какво смятаме, че трябва да се прави? Законодателството от една страна. Не сме удовлетворени при законодателната инициатива, защото на обществените организации в последния момент се предлагат проектите на закони, в много случаи не крайните проекти, които се

предлагат на Парламента и ние нямаме физическа възможност да реагираме. В резултат редица закони, на които сме свидетели, с грешки, с постоянни изменения след това и т.н. Второто нещо, което е важно, това е самото качество на институциите, които прилагат тези закони. Тук се казаха доста думи в това отношение. Бих искал да кажа, че за да искаме добро качество от хората, които ще бъдат ангажирани, ние трябва да дадем добро заплащане, с което те да бъдат в най-високия етаж на йерархията на властта по отношение на заплащането. Не бих го сравнявал нито с президент, нито с министър-председател, може би по-високо от тях. Защото поемат определена отговорност, защото аз, когато се изправя и когато ми решават един спор за милиарди долари, аз бих искал да бъда сигурен, че този, който ми решава този спор, няма да бъде податлив на нищо. И няма да мисли как след като свърши спорът ще си отиде с трамвай до вкъщи или нещо подобно. От тази гледна точка бих искал да кажа, че ние употребявам думата “ще продължим да притискаме” изпълнителната и законодателната власт като най-големи данъкоплатци в тази държава, нашите пари, които даваме да се разпределят така, че да служат за защита на нашите интереси. В това отношение аз мога да обещаю даже на хората, които сме тука, че сме праволинейни в тези години в това отношение – по отношение на бюджета, по отношение на данъчната система и т.н. Съжالياвам, че днес тук няма представители както на бюджетната комисия, така и на Министерството на финансите, защото много правилно от присъстващите се отбеляза, че всички тези добри намерения, всичката тази добра воля без материалната обезпеченост са едно нищо. Такава материална обезпеченост за съжаление досега не се вижда. И на последно място, за да не ви отегчавам, Арбитражен съд. За голямо мое съжаление вчера на едно събиране с чужди фирми чувам от чужденците, че не познават системата на Арбитражен съд в България. Тя е с много стари традиции, съществува от 50 години, ние сме членове, като държава сме се присъединили към Ньойската конвенция за признаване на чуждестранни решения, имаме специален закон за международен арбитраж и освен в Стопанската камара, в която има арбитраж от една година, в Българска търговско-промишлена палата има арбитраж от 50 години, там са най-видни наши юристи, този арбитраж действа и той правораздава с едни много либерални правила, с които се допускат включително чужди арбитражи, а наши арбитражи участват в съответни страни. Приключвам с пожеланието всички наши хубави идеи да бъдат облечени в пари и да се превърнат в истина. Благодаря.

Мария Йорданова: Благодаря ви. Само едно уточнение. Не ставаше дума за някакво неразбиране на ролята и традицията в българско арбитражно производство, а за други алтернативни способности за решаване на споровете.

Александър Караминков: Задължен съм да взема думата, когато става въпрос за съдебната реформа, защото адвокатурата е деен участник в процеса на правораздаване и защото няма добро правосъдие без добри адвокати, както и няма добри адвокати без добро правосъдие. Затова мисля, че като участник в правораздавателния процес имам много наблюдения като тези наблюдения са от другата страна. Няма да навлизам в подробности. Ще

отбележа едно, че съдебната реформа не само не е започнала още в истинския смисъл на думата, но и че трудно върви. Първата причина, основната причина е това, че българското общество не е осъзнало, че никаква реформа не може да се направи, била тя съдебна, била тя законодателна, била тя финансова, стопанска и т.н. без на първо място да се направи интелектуалната и моралната. Това е един въпрос, който никъде и никога не е засегнат и затова на мен ми се струва, че ние, всичките участници в правораздаването, първото задължение, което имаме е да осъществим в себе си и моралната и интелектуалната реформа. Фактически съдебната реформа не може да бъде осъществена, докато не бъде осъществена и една реформа в Конституцията, що се отнася до съдебната власт. Текстовете са направени набързо, без разбиране и така или иначе в едно време, когато тези, които създаваха Конституцията повече или по-малко бяха добили своето не само правно образование, но и своето първоначално образование в една система, която днес сме напълно отrekli и в която система са корените на цялото зло. Бих искал да кажа специално за съдебната реформа. Ние не можем да направим съдебната реформа, без да имаме подходящи условия на работа. Г-жа Куцкова е тук, не знам дали знаете, нейното деловодство е в един коридор, преграден с тараби. Да не говорим за условията на работа в Софийския районен съд. Влезте в деловодството на Софийски градски съд, влезте в деловодствата на Софийския апелативен съд, идете в Бургас – аз се питам дали има човек, който си дава сметка за, бих казал, скотските условия, в които помощният персонал работи. И се питам има ли синдикати в България, които да се загрижат за това как работят хората. Може ли да се иска качество на работа от съдиите, когато те работят по три-четирима души в една стая в Софийския градски съд, в Софийския окръжен съд, в Бургаския окръжен съд. Не може. Тези неща са недопустими.

Другото, на което бих искал да обърна внимание, е за законодателството. Мисля, че крайно време е да се създаде един законодателен съвет към Министерство на правосъдието, през който да минават всички закони. Достатъчно е в тази насока да илюстрирам мисълта си с това, че попаднах случайно на един закон за водното стопанство, който закон съдържа 5 или 6 члена по един проблем изцяло на гражданското право – проблемът за сервитута, едно понятие, един правен институт, който е непознат за съвременния български юрист, защото не съществува в правото, което действа от 50 години насам. Е, сега не може инженери, експерти, може да са много добри, те да решат проблема по отношение на този сервитут.

Има и втори въпрос, който трябва да засегна, защото виждам, че е споменат в Брошурата – той е за адвокатурата. Сега действащият закон за адвокатурата е може би първият закон, който има демократичен полъх, защото в 1991 г. се освободи адвокатската професия. За голямо съжаление в него отпадна извънредно необходимото изискване за необходимите морални и професионални качества, които адвокатът трябва да притежава, за да упражнява адвокатската професия. Този закон върши добра работа, но създаде възможност ние днес да сме осем хиляди, даде възможност всеки, без да бъдат преценени неговите качества, да стане адвокат. Не може правосъдието да функционира добре с такива участници. Софийският

адвокатски съвет изработи един проект за изменение на закона за адвокатурата, но се оказа, че не е в програмата на правителството и Народното събрание не стори абсолютно нищо. Предаден е още преди година и половина и чакаме този закон да стане действителност. Ние нямаме законодателна инициатива и би трябвало да се загрижите, защото това не може да остане така.

И последното, което искам да кажа е за образованието. Голямата беда идва от извънредно лошото образование, не само в Университета, но и в средното образование.

Мария Йорданова: Благодаря на г-н Караминков за конкретните предложения. Разбира се, че представянето на днешната програма не поставя точка на процеса, тепърва ще се дискутира, а много от тези въпроси са дискутирани и са взети предвид.

Никола Карадимов: Национален координатор съм по Пакта за стабилност и същевременно съм висш представител на правителството по антикорупционната инициатива. Бързам да кажа, че не съм от съсловието юристи, прависти, магистрати, по образование съм архитект, но не се сърдя на забележката, която направи г-н Караминков. Конкретно на въпроса. Благодаря ви, че бях поканен на този обществено-политически форум, но за да отговаря точно на наименованието си, мисля, че най-добре би било участниците, особено такива като мен, да имат програмата предварително. Освен това добре щеше да бъде времето на специалистите да бъде съкратено, за да можете да се чуе и нашето мнение, което мисля, че ще бъде съществено. Минавам конкретно на два въпроса, за които предварително ще се извиня, защото не успях да прочета програмата, само видях съдържанието ѝ. Може би въпросите да не са коректни. Първият е, къде е финансовата част на програмата. Задавам въпроса съвсем практично, защото, за да работи тази програма, тя трябва да бъде финансово обезпечена. Отворил съм програмата на стр. 17, засягаща автоматизиране на административната дейност в съдебната система. Дори само това да вземем – това е скъпа работа, изграждането на съдебна система в този вид, в който ораторите я представиха, е изключително скъпо нещо и ако ние смятаме, че това може да стане без пари или с малко пари, то просто ще бъде обречено на поредния неуспех като ред други програми, чудесно разработени методически, но финансово необезпечени.

Вторият въпрос, правилно в програмата се говори за правосъдна система, а не за правосъдна власт, защото тя визира именно създаването на съдебната система, а в тази съдебна система се очаква, че ще бъде реализирана съдебната власт. Но позволете ми като лаик да изкажа съмнения, че съдебната система може, макар и съдебната власт да е независима, да функционира абсолютно изолирано от другите системи, особено от системата на законодателната и системата на изпълнителната власт, както и от системата на адвокатура, нотариат, затвори и пр., и пр. Програмата ще бъде по-пълноценна ако съдържа, включва и обхваща необходимите за функционирането на съдебната система връзки с всички останали, към които тя има ежедневна, пряка зависимост функционална, не говоря за законова

зависимост, а за функционална. Пример: Съветвам ви да не приемате връзката ви със законодателната власт само еднопосочно, т.е. тя да ви подава законите и вие стриктно да ги изпълнявате, дори когато са негодни за изпълнение. Необходимо е ваша реакция и това трябва в системата да се обезпечи, за да може обратната реакция на магистратите да повлияят върху усъвършенстването на законите. И ред други примери – с полиция и пр., и пр., за да можете вие наистина да съдите точно и правилно, компетентно, и това, което ви се подава да отговаря на вашите изисквания. Тази програма трябва да обезпечи тези връзки. Благодаря за вниманието и търпението.

Мария Йорданова: Аз също ви благодаря. Всички тези въпроси вълнуват и участниците в Инициативата. Мога да ви уверя, че те са дискутирани, но ги приемаме и адресираме към нейната бъдеща дейност и дейността на всички, които я подкрепят и участват. Г-жа Ели Масева, Главен секретар на Министерския съвет искаше да каже няколко думи и с това предлагам да приключим действително, но сегашния форум, а не изобщо дискусиата и съвместната ни работа.

Елиана Масева: Благодаря Ви. Аз искам наистина да изразя благодарност и мнение, че тези срещи са едни от най-добрите. В такива моменти ние действително си взаимодействаме и тогава забравяме за разделението на властите и това е най-красивият диалог. Искам да ви каже, че като представител на администрацията изключително ценя опита и търпението, и творчеството, и куража на съсловието от съдебната система и вярвам, че то ще издържи в дългия път, който очевидно сме поели заедно. Искам да ви уверя, че започва една много широка и отговорна кампания на правителството и преди всичко на Министерството на правосъдието по дебатиране на позициите, по темите и главите, по които България води преговори за присъединяване и вие всъщност сте най-важният партньор, тъй като правораздавателите, правоприлагателите, вие сте тези, които можете да подпомогнете българските експерти при осъществяването на най-разумните контакти, най-добрите предложения. Освен това искам да споделя още нещо, изключително благодарна съм за съдействието на Световната банка, която работи в помощ на правителството. Аз отскоро съм координатор по програми, свързани с административната реформа, корупцията в съдебната система и в администрацията, разбира се. Така че ние срещаме едно разбиране и водим заедно битка за вас за оказване на техническа помощ, особено в обучението, в реформата на административната система и мисля, че посоката е правилна. Остава да вървим стабилно.

Мария Йорданова: Няма да има дълги заключения. Искам само да благодаря на всички за активното участие, за търпението, за цялата предхождаща работа, за да имаме днес този документ и искрено се надявам, слушайки всички изказвания, че тази програма ще послужи и импулсира присъстващите тук за разработване на конкретните проблеми и приоритети в нея да дадат начало на нови проекти и инициативи, за да се ускори действително процесът на развитието на съдебната реформа в България. Надявам се на нови срещи. В книгата, в която е публикувана програмата, е

посочен адресът за координация, отворени сме за участие, работните групи също за нови експерти и представители на институции, не само от професионалното съсловие, а от всички представени тук среди. Благодаря ви.